C/2024/7056

4.12.2024

Resolucija Evropskega odbora regij – o stanju v regijah in mestih EU ter političnih usmeritvah Evropske komisije za obdobje 2024–2029

(C/2024/7056)

OB UPOŠTEVANJU:

— poročila EU o stanju v regijah in mestih za leto 2024, ki nosilcem političnega odločanja na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni prinaša ugotovitve in priporočila v zvezi z najbolj perečimi izzivi, ki jih bo treba obravnavati v zakonodajnem obdobju EU 2024–2029,

— izjave iz Monsa, sprejete na 10. Evropskem vrhu regij in mest 19. marca 2024, z naslovom *Regije in mesta lahko ustvarijo trdnejšo, pravičnejšo in odpornejšo Evropo prihodnosti*,

— rezultatov evropskih volitev od 6. do 9. junija 2024,

— strateške agende za leto 2024, ki jo je Evropski svet sprejel 27. junija 2024,

— političnih usmeritev za obdobje 2024–2029, ki jih je novoizvoljena predsednica Evropske komisije predstavila 18. julija 2024,

— obnovljenega protokola o sodelovanju med Evropsko komisijo in Evropskim odborom regij z dne 4. aprila 2024, zlasti njegovega člena 3, ki določa prispevek OR v obliki resolucije, v kateri navede svoja glavna stališča o delovnem programu Evropske komisije za prihodnje leto,

OB UPOŠTEVANJU, da poročilo EU o stanju v regijah in mestih za leto 2024 opozarja na naslednje ključne elemente:

— 1. V letu 2024 je 60 % državljanov zaupalo lokalnim in regionalnim oblastem, kar je največ med vsemi ravnmi upravljanja.

— 2. Regije in mesta so odgovorni za izvajanje do 70 % zakonodaje EU in 50 % javnih naložb ter za 30 % javnofinančnih odhodkov. Poleg tega izvedejo skoraj 70 % ukrepov za blažitev podnebnih sprememb in 90 % ukrepov za prilagajanje nanje.

— 3. Posledice podnebnih sprememb bodo asimetrične; stroški prilagajanja nanje v primeru zvišanja temperature za 2° C bodo znašali 120 milijard EUR letno, v primeru zvišanja za 3–4° C pa 200 milijard EUR letno. Poleg tega se 70 % prebivalstva EU sooča s sezonskim vodnim stresom, 30 % pa živi na območjih s stalnim pomanjkanjem.

— 4. Za uresničitev evropskega zelenega dogovora bodo potrebne dodatne naložbe v višini 130 milijard EUR letno za zaščito okolja in 350 EUR letno za 55-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov do leta 2030. Regije z energetsko intenzivnimi industrijskimi panogami bodo potrebovale ogromne naložbe, da bi zmanjšale emisije toplogrednih plinov iz težke industrije, ki znašajo 45 % vseh emisij, in stroške energije.

— 5. Kot je navedeno v Draghijevem poročilu o *prihodnosti evropske konkurenčnosti,* bodo za to, da bi z evropskim čistim industrijskim dogovorom dosegli konkurenčnost industrije in kakovostna delovna mesta, potrebne inovativne naložbe, tudi na področju javnih storitev, kot so izobraževanje, zdravje, stanovanja in socialne storitve, pa tudi institucionalne reforme.

— 6. Demografske spremembe so izziv za odpornost družbeno-gospodarskega tkiva EU, saj bo leta 2040 v evropskih regijah po pričakovanjih 17 milijonov manj delovno aktivnih ljudi kot leta 2023. Mnoge regije vse težje privabijo in obdržijo nadarjene posameznike.

— 7. Podeželska območja so še posebej prizadeta, saj se število podeželskih prebivalcev vsako leto zmanjša za približno 1 milijon, vsak dan pa izgine 800 kmetij, kar vodi v opuščanje zemljišč, s čimer se povečuje tveganje požarov.

— 8. Kohezijska politika je glavna naložbena politika EU in predstavlja 13 % vseh javnih naložb v EU. V okviru sedanjih programov bo izplačanih skoraj 378 milijard EUR za naložbe na različnih področjih, vključno s podporo podjetjem, ustvarjanjem delovnih mest in izboljšanjem energetske učinkovitosti. Hkrati naj bi se odprlo 1,3 milijona novih delovnih mest, BDP EU pa naj bi se povečal za 0,5 % –

EVROPSKI ODBOR REGIJ (OR),

Trajnostna blaginja in konkurenčnost Evrope

1. se strinja, da je boljše pravno urejanje ključnega pomena za spodbuditev konkurenčnosti in blaginje naše Unije, ter poudarja, da sta aktivna subsidiarnost in polno vključevanje lokalnih in regionalnih oblasti pogoja za demokratično zastopanost in zbiranje izkušenj, kar je nujno za izboljšanje regulativnega okvira EU;

2. podpira predloge iz Draghijevega poročila o *prihodnosti evropske konkurenčnosti*, da je treba načelo subsidiarnosti uporabljati pametno in proaktivno, kar pomeni zmanjšati regulativno breme podjetij EU in javnih oblasti na nekaterih področjih ter okrepiti upravljanje na ravni EU in na drugih ravneh. To pomeni tudi, da je treba povečati upravne zmogljivosti na nacionalni, regionalni in lokalni ravni;

3. meni, da bi bilo treba zaradi ustrezne aktivne subsidiarnosti pri analizi zakonodaje Evropske unije v ocenah teritorialnega učinka sistematično ovrednotiti učinek na območja iz člena 174 PDEU;

4. poziva, naj se v novem medinstitucionalnem sporazumu o poenostavitvi in boljšem pravnem urejanju na občutljivih področjih, kot je SKP, upošteva večstranska narava regulativnega postopka in upravljanja EU, ter želi biti aktivno vključen v pogajanja o tem sporazumu in v njegovo izvajanje;

5. poziva k bistvenemu izboljšanju pogojev za poslovanje v EU. Preverjanje konkurenčnosti in preizkusi za MSP bi lahko pomagali zmanjšati regulativno breme teh podjetij;

6. meni, da bi morale imeti regije večjo vlogo pri izvajanju politik EU za digitalni prehod. Regionalnim vladam bi bilo treba omogočiti večji dostop do postopkov odločanja pri projektih digitalne infrastrukture, da bi lahko prilagodile politike lokalnim potrebam in zagotovile pravično digitalno preobrazbo tako v mestih kot na podeželju;

7. izrecno podpira cilj, da je treba spodbuditi naložbe za financiranje zelenega in digitalnega prehoda ter obravnavati s tem povezane potrebe trga dela in potrebe po znanjih ter spretnostih; meni tudi, da je nujno obsežneje mobilizirati zasebne vire;

8. poudarja, da je izredno pomembno ohraniti ambiciozne cilje evropskega zelenega dogovora, kar pa mora spremljati gospodarska konkurenčnost; se zavzema za pospešitev prehoda na čisto, zanesljivo in cenovno dostopno energijo, med drugim z vzpostavitvijo enotnih lokalnih in regionalnih kontaktnih točk, ki bi gospodinjstvom, kmetijam in MSP pomagale pri prehodu. Poleg tega bi morali imeti regionalni organi večjo sposobnost odločanja in dostop do neposrednega financiranja projektov na področju energije iz obnovljivih virov, da bi bili ti prilagojeni posebnim lokalnim potrebam. Prožen regulativni okvir bi dodatno pomagal regijam, da prevzamejo vodilno vlogo pri zelenem prehodu;

9. voditelje EU opominja, da lahko regije in mesta uspevajo le na dobro delujočem enotnem trgu, ki na podlagi poštene konkurence omogoča inovacije, kar je odvisno tudi od popolne svobode gibanja brez notranjih meja znotraj schengenskega območja; spodbuja novo Evropsko komisijo, naj upošteva nedavni poročili Enrica Lette in Maria Draghija ter predlaga ukrepe za poglobitev enotnega trga in okrepitev konkurenčnosti EU med zelenim in digitalnim prehodom, da bosta pravična za vse regije EU;

10. poudarja, da je podpora čezmejnim projektom na področju prometa, storitev in infrastrukture na enotnem trgu temelj rasti in konkurenčnosti, kar pomeni, da bo v prihodnosti treba povečati proračun za evropsko teritorialno sodelovanje. Prednost bi bilo treba nameniti zlasti dokončanju nujnih koridorjev in projektov TEN-T, ki so ključnega pomena za gospodarski razvoj regij in zeleno preobrazbo;

11. pozdravlja napovedani akt o krožnem gospodarstvu, katerega cilj je ustvariti povpraševanje po sekundarnih kritičnih surovinah ter enotni trg za odpadke; poziva, naj bodo regije in mesta polno vključeni, predvsem v okviru javnih naročil in z vidika njihove vloge pri zmanjševanju odpadkov in ravnanju z njimi, krepitvi lokalnih podjetij in spodbujanju sprememb vedenja;

12. poziva k hitremu dokončanju evropske zdravstvene unije, da se spodbudi čezmejno sodelovanje na tem področju, ter znova poziva tudi k stresnim testom zdravstvenih sistemov, vključno z načrti za pripravljenost in preprečevanje v čezmejnih regijah;

13. poziva k vzpostavitvi popolnoma integrirane in povezane evropske energetske unije za povečanje dostopa EU do čiste, zanesljive in cenovno dostopne energije ter zmanjšanje njene porabe, za boljše odzivanje na lokalne potrebe in dostopne cene za državljane ter podjetja;

14. poudarja, da je treba olajšati izvajanje in širjenje čezmejnih javnih storitev na ključnih področjih, kot sta interoperabilnost in elektronsko vodenje dokumentov, pa tudi medregionalno sodelovanje, primerjalno učenje in izmenjavo podatkov na področju e-uprave;

15. podpira osredotočenost Evropske komisije na varno in zaupanja vredno umetno inteligenco, ki temelji na jasnem okviru etičnih zahtev, in poziva, naj bodo mesta in regije v celoti vključeni v njeno uporabo; poudarja, da je treba obravnavati posledice možnega razkoraka na področju umetne inteligence;

Evropska obramba in varnost

16. podpira oblikovanje evropskega enotnega trga za obrambo, saj je obrambna industrija precej pomembna za gospodarski razvoj nekaterih evropskih regij;

17. poudarja, da je odporna prometna infrastruktura ključna za varnost in obrambo, ter poziva k trdni politični in finančni zavezi za odpravo manjkajočih čezmejnih povezav na evropski, nacionalni in regionalni ravni, da se med drugim omogoči dvojna uporaba vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T), tj. v civilne in vojaške namene;

18. podpira predlog za evropsko strategijo notranje varnosti in poudarja, da so regije in mesta ključni akterji, ki zakonodajo EU povezujejo z lokalnimi in nacionalnimi varnostnimi politikami, kamor sodijo tudi ukrepi za boj proti organiziranemu kriminalu, prometu s prepovedanimi drogami, trgovini z ljudmi in drugim varnostnim grožnjam;

Podpora ljudem in krepitev našega družbeno-gospodarskega modela

19. meni, da je okrepljena in izboljšana kohezijska politika po letu 2027, ki je na voljo vsem regijam, ključna za pomoč mestom in regijam Evrope pri obvladovanju zelene in digitalne preobrazbe ter demografskih sprememb, pri čemer nihče ni prezrt, EU pa ostaja konkurenčna;

20. poziva k enostavnejši ter bolj osredotočeni in prepoznavni kohezijski politiki in odločno zavrača vse poskuse njene centralizacije. Sodelovanje lokalnih in regionalnih oblasti pri oblikovanju in izvajanju politik je bistveno za dosego socialne, ekonomske in teritorialne kohezije. Zato morajo kohezijsko politiko tudi po letu 2027 usmerjati uveljavljena načela deljenega upravljanja na več ravneh, partnerstva in regionalnega ali krajevnega pristopa;

21. poziva, naj se v prihodnji kohezijski politiki v večletnem finančnem okviru po letu 2027 še naprej uresničujejo cilji Sklada za pravični prehod, in ugotavlja, da je za uspešen pravični prehod potreben teritorialno naravnan pristop, ki temelji na partnerstvu ter ustrezno upošteva regionalne industrijske ekosisteme;

22. opozarja, da je avtomobilska industrija izredno pomembna za gospodarstvo EU, saj zaposluje 13,8 milijona Evropejcev in ustvari 7 % BDP EU, ter poziva k obsežni strategiji za pravični in trajnostni prehod avtomobilskih regij, pa tudi premogovniških regij ali regij, ki so odvisne od drugih energetsko intenzivnih panog, ki bodo za svojo preobrazbo še naprej potrebovale podporo EU; ugotavlja, da utegnejo evropski proizvajalci avtomobilov zaradi različnih proizvodnih in tržnih izzivov imeti težave pri doseganju strožjih ciljev glede emisij CO_2 za njihov vozni park, ki bodo začeli veljati leta 2026, in poziva Komisijo, naj razmisli o bolj postopnem pristopu ter zgodnejšem pregledu ustrezne zakonodaje – še leta 2025 –, da bi imeli evropski proizvajalci avtomobilov dovolj časa za prilagoditev; hkrati opozarja na pomen trajnostne prometne infrastrukture in se zavzema za okolju prijaznejšo mobilnost na splošno;

23. poudarja, da lokalne in regionalne oblasti pogosto nudijo ključne storitve na področju mobilnosti in prometa, s čimer povezujejo vsa ozemlja ter skrbijo za to, da imajo mestna, obmestna in podeželska območja enak dostop to enotnega trga ter da so na voljo cenovno dostopne in trajnostne rešitve mobilnosti;

24. poudarja, da je turistični sektor pomembna gospodarska dejavnost v Evropski uniji, saj predstavlja 10 % njenega BDP in pomembno vpliva na gospodarsko rast, zaposlovanje in socialni razvoj. Turizem mora postati trajnosten, kar bi morala Evropska unija podpreti s strategijo;

25. je seznanjen z obnovljeno politično zavezo evropskemu stebru socialnih pravic in spodbujanju enakosti ter z obljubami, da se bosta obravnavali energetska učinkovitost in cenovna dostopnost stanovanj, in sicer v okviru akcijskega načrta za dostopne cene energije ter predlaganega evropskega naložbenega načrta za cenovno dostopna in trajnostna stanovanja;

26. poudarja, da je treba demografske spremembe, depopulacijo, prenaseljenost, staranje in beg možganov obravnavati z vrsto javnih politik za ohranjanje talentov in privabljanje usposobljene delovne sile, s čimer se hkrati spodbuja „pravica ostati“; podpira pobude za povečanje možnosti za zakonito migracijo kot enega od možnih odzivov na potrebe skupnosti po znanjih in spretnostih; poziva k podrobnim in obsežnim strategijam ter ustreznim virom za vključevanje migrantov in njihovo integracijo v evropske družbe;

27. poziva k večji podpori za razvoj digitalnih spretnosti državljanov ter finančni podpori mestom in regijam za digitalizacijo javnih storitev, da bi imeli državljani še naprej enak dostop do novih orodij za gospodarski razvoj in socialno vključenost;

28. poziva, naj se v korist cenovno dostopnih in trajnostnih stanovanj poenostavijo upravni postopki za dostop do pomoči EU za energetsko prenovo;

Ohranjanje kakovosti našega življenja: prehranska varnost, voda in narava

29. poudarja, da so mesta in regije ključni partnerji pri spodbujanju zdravih in trajnostnih prehranskih sistemov, ter znova poziva k okvirni zakonodaji o trajnostnih prehranskih sistemih, ki jo je treba objaviti brez dodatnih zamud;

30. pozdravlja prizadevanja za podporo družinskim kmetijam in medgeneracijski prenovi, nagrajevanje kmetov za ohranjanje biotske raznovrstnosti in naravnih ekosistemov, krepitev njihove konkurenčnosti in njihovo zaščito pred nepoštenimi trgovinskimi praksami. Pravični dohodki za kmete so ključni za upočasnitev depopulacije podeželja in opuščanja zemljišč ter za živahna in privlačna podeželska območja, pa tudi za doseganje ciljev Agende 2030. Posebej se je treba posvetiti kmetijskim regijam, ki se soočajo z edinstvenimi izzivi zaradi pomanjkanja vode in podnebnih sprememb, ter namensko podpreti raziskave poljščin, odpornih na sušo, in učinkovitih namakalnih tehnologij;

31. meni, da bi bilo treba pri reformi skupne kmetijske politike v naslednjem finančnem okviru povečati proračun za Evropski kmetijski jamstveni sklad (EKJS) in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP), odpraviti socialno pogojenost SKP, zmanjšati in poenostaviti zahteve glede dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev ter odpraviti ekosheme, za katere se porabi 23 % sredstev prvega stebra SKP, ta znesek pa vključiti v neposredno pomoč brez dodatnih zahtev za njihovo prejemanje;

32. poziva k večji vlogi regij pri upravljanju prihodnje skupne kmetijske politike v skladu s teritorialnimi in sektorskimi posebnostmi, da bi oblikovali politike in podporo, ki bi bile prilagojene posameznim območjem;

33. se zavzema za to, da se napovedani pakt za ribištvo in oceane uporabi za izboljšanje izvajanja skupne ribiške politike in boljše vključevanje regij v ohranjanje in upravljanje morskih virov, ribištva in akvakulture;

34. poudarja pomen modrega gospodarstva pri obravnavanju izzivov, povezanih s podnebnimi spremembami, razogljičenjem in konkurenčnostjo, ter pozdravlja namen Evropske komisije, da pripravi strategijo za pomorsko industrijo ter strategijo EU za pristanišča;

35. pozdravlja napovedano evropsko strategijo za odpornost v zvezi z vodo ter poziva k večji podpori regijam in mestom pri soočanju s pomanjkanjem vode, zagotavljanju varne oskrbe z vodo, obvladovanju škode zaradi poplav in obnovi naravnih vodnih virov v skladu z lokalnimi geografskimi razmerami, podnebjem ter družbeno-gospodarsko strukturo;

36. poziva, naj se v prihodnjo kohezijsko politiko vključi pregled stanja glede ranljivosti, saj imajo regije različne potrebe, ko se prilagajajo posledicam podnebnih sprememb za naravno in grajeno okolje, gospodarske dejavnosti, zdravje državljanov in socialno življenje, kot v primeru regij, ki so hudo in stalno prizadete zaradi neugodnih naravnih ali demografskih razmer, kakor je določeno v členu 174 PDEU;

Zaščita naše demokracije in naših vrednot

37. podpira prizadevanja za enakost vseh ljudi in želi prispevati k novi strategiji za enakost spolov; ponavlja, da je zavezan nadaljnjemu spodbujanju evropske demokracije na ravni, ki je državljanom najbližja, tudi s sodelovanjem z mladimi; poziva k tesnejšemu sodelovanju z Evropsko komisijo pri organizaciji lokalnega dialoga z državljani, tudi v okviru evropske mreže lokalnih in regionalnih svetnikov ter mreže mladih izvoljenih politikov;

38. opozarja na ključno vlogo regij in mest pri ohranjanju in spremljanju pravne države, ki je glavni steber lokalne in nacionalne demokracije, na kateri temelji Evropska unija, ter pri zagotavljanju stabilnosti za države članice in enakosti državljanov Evropske unije;

39. poziva, naj se ga tesno vključi v predlagani evropski ščit za demokracijo, saj lahko regije in mesta pomagajo odkrivati dezinformacije in manipuliranje z informacijami ter se proaktivno boriti proti tema pojavoma;

Evropa v svetu

40. poudarja svojo neomajno podporo Ukrajini ter njenim lokalnim in regionalnim oblastem, predvsem preko evropskega zavezništva mest in regij za obnovo Ukrajine;

41. poudarja, da je širitev gonilo reform in mora še naprej temeljiti na rezultatih. EU mora podpreti lokalno in regionalno raven upravljanja pri krepitvi demokracije in pravne države, spoštovanju človekovih pravic, decentralizaciji in boju proti korupciji, tudi v okviru skupnih posvetovalnih odborov in delovnih skupin OR; poziva k dodelitvi ustreznih virov EU za pripravo držav širitve na reforme, ki so potrebne za pristop k EU, pri čemer se je treba osredotočiti predvsem na krepitev zmogljivosti ter vzajemno učenje med lokalnimi in regionalnimi oblastmi;

42. poudarja, da je treba okrepiti teritorialno razsežnost evro-sredozemskega sodelovanja, med drugim v okviru Evro-sredozemske skupščine lokalnih in regionalnih oblasti (ARLEM);

43. bo še naprej spodbujal globalno vlogo regij in mest v politikah na področju podnebja in biotske raznovrstnosti s podnebno diplomacijo na podnacionalni ravni ter v ustreznih telesih in okvirih Organizacije združenih narodov;

Skupno ukrepanje in priprava naše Unije na prihodnost

44. poudarja, da je treba prilagoditi strukture in procese upravljanja EU, da se bo lahko soočila s prihodnjimi izzivi, tudi z možnimi prihodnjimi širitvami, in povečala svojo konkurenčnost; je prepričan, da so spremembe Pogodb EU neizogibne, da bo EU pripravljena na prihodnost, in poziva, naj se ga v celoti vključi v vse takšne prihodnje spremembe; medtem se zavezuje k optimizaciji sedanjega okvira za boljše vključevanje regij in mest v pripravo zakonodaje EU;

45. pozdravlja prizadevanja za sodoben proračun EU, ki je osredotočen in enostaven, ima učinek, spoštuje pravno državo in zagotavlja ustrezne vire; zato poziva Evropsko komisijo, naj upošteva predloge regij in mest glede večletnega finančnega okvira po letu 2027; ponavlja, da mora proračun EU podpirati krajevne politike, in poudarja, da morajo nacionalni načrti spoštovati upravljanje na več ravneh ter načelo partnerstva;

46. zato poziva vse evropske institucije, naj si skupaj prizadevajo za Evropsko unijo, ki bo BLIŽE svojim državljanom, USPEŠNEJŠA pri obvladovanju industrijskih prehodov in izboljšanju konkurenčnosti EU, bolj VKLJUČUJOČA, saj nihče in noben kraj ne bosta prezrta, ter bolj AMBICIOZNA pri uresničevanju cilja, da naj bi prihodnji proračun EU ustrezal svojemu namenu.

V Bruslju, 9. oktobra 2024

Predsednik
Evropskega odbora regij
Vasco ALVES CORDEIRO